

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quinto Decretalium. In Quo De Judicio, Seu Ordine Judiciario criminali, nec non de criminibus Ecclesiasticis, & secularibus ... agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1677

Titulus. II. De Calumniatoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98302](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98302)

delicto sit deprehensus: nam etsi id non faciat plenam probationem, nec sufficiat ad condemnandum Reum, saltem in gravibus delictis, & pœnis: sufficit tamen ad examinandum, & interrogandum deprehensum, ut, si fateatur crimen, statim contra eum

fiat executio pœnæ: si verò neget, statim, sine
processu, torqueri possit, si sit persona villis. *Quæ
fin. q. 8. n. 2. Aror. c. l. in princ.* requiritur tamen
etiam præcedat sententia à Judice subscripta,
alijs solemnitatibus, ut docent Doctores c.

T I T V L V S II.

DE CALUMNIATORIBUS

Actum est præcedente Titulo de Accusatoribus, & Delatoribus criminibus, quia isti quandoque calumniantur; ideo hic Titulus subjungitur.

§. I.

*Quis dicatur Calumniator, & quid
sit calumniari, & quali pœnâ
sit afficiendus?*

I. ASSERTIO I. Accusatores, & denuncia-
tores tribus modis delinquant, quibus eorum temeritas, & malicia delinquit, l. 1. in princ. ff. ad SC. Turpill. & refertur à Gratiano in c. Si quem. 8. §. Accusatorem. caus. 2. q. 3. Vel enim calumniantur, vel prævaricantur, vel tergiversantur. Calumniari est falsa crimina intendere, seu proponere, cit. l. 1. §. 1. Unde, qui falsum crimen alicui imponit in Judicio, Calumniator dicitur. Est autem duplex calumnia, vera, & præsumpta, ut tradit ex communi Clar. in præf. crim. §. fin. q. 6. n. 4. Vera calumnia est, quando quis falsum crimen scienter, & per dolum intendit, vel alicui obijcit; adeoque cum eum, quem scit esse innocentem, accusat, vel denunciat. Præsumpta calumnia est, quando quis crimen, de quo aliquem accusavit, vel denunciavit in Judicio, non probat: nam, qui aliquem in Judicio vocat, paratus habere debet probationes, l. Qui accusare. 4. C. de edendo. unde, si in probatione deficiat, censetur calumniandi animo litem movisse, & Calumniator præsumitur, ac dicitur, nisi ex quibusdam indicijis appareat, eum probabiliter litigasse, de quibus postea, Gl. in c. 2. V. Calumniandi. h. t. & ibid. Abb. n. 5.

Prævaricari verò est, vera crimina abscondere, & Prævaricator dicitur, qui cum Reo colludit, & translatitiè, id est, obiter probandi munere fungitur, proprias, ac veras probationes dissimulando; falsas verò Rei excusationes, id est, exceptiones admittendo, *cit. l. 1. §. 1. & §. Prævaricator. ff. ad SC. Turpill.* & Prævaricator dicitur, quasi Variator, qui diversam partem adjuvat, & ex utraque parte consistit, quin imò ex alterâ potiùs, Rei scilicet, cuius se Adversarium simulavit: cum tamen tacitè ejus partem foveret, *l. 1. in princ. ff. de prævaricatione*, punitur autem talis pœnâ extraordinariâ, ad arbitrium Judicis, *l. 2. ff. cod. Abb. in Rubr. h. t.* Denique tergiversari est in universum, sive omnino abs accusatione desistere, *cit. l. 1. §. 1. ff. ad SC. Turpill.* sine licentiâ scilicet Judicis, cujus pœnâ olim fuerat quinque libræ auri, *l. 3. ff. de prævar.*

II. **ASSERTIO 2.** Calumniator, qui scien-

ter, ac per dolum falsò alium accusavit, olim
tus fuit penâ talionis, hoc est, supplicij sui
nem, eâ scilicet, quam merebatur accusatus,
etum, de quo accusabatur, commississet, *l. 1.
Accusar. & lult. C. de Calumniar.* hodie tam
folet penâ extraordinariâ, & juxta objecti
& accusatorum qualitates, aliâque circumstan
ad arbitrium Judicis, *Felin. in Rubr. in l. n. n. C.
l. 2. var. resol. c. 9. n. 1.* Idq; colligitur ex *C. Super
supr. de accus.* ubi statuitur, ut per calumniatorem
ens crimen, per modum exceptionis, si in proba
deficiat, arbitrio Judicis fit puniendus.

III. Porro Spectato Jure communi, si Calumniator non possit puniri similitudine (supplicii), brevis pœnâ affici, quâ accusatus, probato crimine, pledeendus fuisset; tum potest pœna illa committi in aliam, arbitrio Judicis, prout sumitur ex *fortius*. l. h. r. ubi talis casus proponitur. Hilarius Subdiaconus accusavit Joannem Diaconum, & quæ causa commissa fuit à Papa Gregorio Archiepiscopo Subdiacono, & quibusdam aliis. Judices quæ Hilarius nihil probavit contra Joannem, eum absolverunt; neque ramen ultra penam imposuerunt Hilario, propter calumniam illatam. Hoc cognito, Papa rescriptit. Cum fortius pronuntiat illa crimina, quæ insontibus, & maxime gratis hominibus (id est, Clericis in sacris Ordinibus constitutis. *Hofstien. hic* V. *Sacris hominibus* dignitate enim persona aggravatur injuria. *P. eodem.*) obijciuntur; ideo reprehendit. *P. eodem.* illos, quod nullam pœnam dicto Calumniatori Hilario imposuerint, & cum tantum nullum non debeat impunitum transire, mandavit prædictis Hilarius Subdiaconatus officio peritur, & verberibus publicè castigatus; in exilium deportetur. Idque in supplementum pœnæ, quam, si is, qui calumniam intulit, propter ipse Reus sustinere debuisset, c. *Juxta*. 3. c. 1. l. 1.

IV. Ubi notandum ē. Quando non potest poni pœna ordinaria Jure statuta, quia delictum non est illius capax, potest, ac debet illa committi in aliam, ad arbitrium Judicis. *Felin. hic. n. 1.* In casu hujus c. Accusator non potest puniri nisi supplicio; quia non habebat Ordinem Diaconi quem habebat accusatus; ideoque privatus ordine Subdiaconatus, quem habebat, & in hunc modum imposita fuit illi pœna, nempe verberum & exilij. *Gl. hic in notis, & Abbas in fine.*

Notandum 2. Ecclesia, siue Prælatus Ecclesiasticus, potest Clericis delinquentibus infligere poenam verberum, citra sanguinis tamen effusionem, c. *In archiepiscopatu* 4. de Raptorib. quamvis Bern. Diaz. in pract. crim. Can. c. 36. n. 4. dicat, ibi prohiberi vindictam sanguinis, hoc est, verberationem, ex qua principaliter, & immediate sequatur effusio sanguinis; non verò, si solum accidentaliter: deinde requiritur, ut talis verberatio moderate fiat, non crudeliter, & sine ignominia. Clar. §. fin. q. 70. n. 2. & per Cleticum, non per Laicum, Diaz. c. l. n. 3. Hodie verò hæc pena publicæ verberationis generali consuetudine in Clericis non usurpatur, teste Claro. c. l. possunt etiam Clerici per Ecclesiasticam potestatem mitti in exilium, ut constat ex cit. c. l. h. t. Diaz. in pract. c. 37. n. 1.

§. II.

An, & ob quas causas excusetur Accusator à calumniâ, eiusque poenâ, & an etiam Denunciator puniatur tanquam Calumniator, si in probatione criminis deficiat?

V. ASSERTIO I. Sicut in Iudiciis civilibus Actor, qui iustam causam litigandi habuit, excusatur à calumniâ, nec in expensis condemnatur, ut tradit Gl. communiter recepta in c. *Finem* 5. V. *Expensis de dolo, & contum.* ita etiam in criminalibus causis excusandus est à præsumptâ calumniâ; si iustâ causâ, seu errore probabili ductus accusavit, etiam si in probatione criminis defecerit, ut constat ex l. 1. §. *Sed non utique*, ff. ad SC. Turpill. & l. *Quis non*, 3. C. h. t. & quidem iustâ causâ, non solum excusat litigantem ab expensis solvendis, sed etiam ab omni Iuris civilis, & Canonici poenâ, & calumniæ suspicionem; quia hoc crimen malam intentionem requirit. Farinac. in pract. crim. p. 1. l. 1. tit. 2. q. 16. n. 34. & 35. & alij apud ipsum cit. In dubio autem iustâ causâ non præsumitur in accusante, si succumbat in probatione accusationis, nisi ab eo probetur; ideoque Accusatori debet præfigi certus terminus ad probandam iustam causam, si quam habet, nec prius de calumniâ condemnari debet. Farin. c. l. n. 38.

In specie verò huiusmodi causæ iustæ excusantes à calumniâ, ejusque poenâ sunt plures, quas recenset Abb. in c. 2. n. 5. h. t. Menoch. de arb. Jud. casu 32. l. n. 7. & seqq. Farin. cit. q. 16. n. 41. & seqq. 1. Quando Accusator, licet in accusatione succubuerit, semiplenè tamen per unum testem illam probavit, nisi consueverit calumniari: tunc enim præsumitur seniper malus, quæ præsumptio elidit semiplenam probationem, per quam præsumptio calumniæ elidebatur, vel nisi Reus ad sui defensionem aliquid probasset. Menoch. c. l. n. 17. & 18. Farinac. n. 47. & 48. 2. Si Accusator à testibus sit deceptus, qui extra Iudicium promiserunt se testimonium laturos, in causâ; sed postea in Iudicio se nihil scire attestati sunt. 3. Si Accusator probet, se audivisse à personis fide dignis, Accusatum crimen commisisse. 4. Qui ex

officij necessitate accusat, ut Procurator fiscalis, Turcor l. 2. C. de his, qui accus. non poss. item hæres occisi, cujus necem vindicare tenetur, l. *Cum tantum* 9. C. de his, quibus ut indignis & c. 5. Si quis ratione propinquitatis sanguinis, & immensi doloris accusare sit coactus, ut parentes necem filij, vel è converso, matris necem uxoris, vel adulterium cum illâ commissum esse, l. *Quamvis* 30. C. ad leg. Jul. de adul. 6. Si delictum, de quo facta est accusatio, sit atrox, & immanè, ut est crimen læsæ Majest. hæresis, Simonia, quæ, etsi quis non probet, non punitur ob calumniâ, Barb. in collect. in c. 2. n. 8. h. t. 7. Si quis accusat aliquem de eo delicto, de quo jam antea erat infamatus, vel quia alia indicia criminis ad torquendum, vel saltem ad inquirendum sufficientia præcesserunt. 8. Si Accusator probavit suam accusationem per testes, qui deinde propter inhabilitatem personæ eorum fuerunt rejecti, ut quia erant infames, vel excommunicati. 9. Mulier ob sexus fragilitatem excusatur à calumniâ præsumptâ, etsi crimen non probavit, l. 1. §. *Accusationem*, ff. ad SC. Turpill. 10. Quando accusatio causatur ab occiso defuncto, qui lethaliter vulneratus dixit, sibi necem intulisse, v. g. Titium. In his igitur, & similibus casibus, licet Accusator deficiat in probando; non præsumitur tamen statim calumniari: sed Judex ex officio inquirere debet, an fuerit calumniatus, & si evidenter deprehenderit calumniâ, etiam in istis casibus puniet Calumniatorem: secus in dubio. Extra hos verò, vel similes casus, qui relinquuntur arbitrio Judicis, eò ipsò, quòd quis deficiat in probando, præsumitur calumniari, & sine aliis indicij potest puniri, tanquam Calumniator, Abb. in cit. c. 2. n. 5. h. t.

VI. ASSERTIO 2. Denunciatores, vel sunt publici, vel privati. Priores, qui publicâ auctoritate Magistratus constituti sunt ad denunciandum criminâ, cum non teneantur probare crimina, quæ denunciant; sed tantum nominare testes de delictis verisimiliter informatos, & aperire indicia, quibus Judex ex officio moveri possit ad ulteriorem inquisitionem; ideo licet puniantur, si verè calumnientur, sive falsò denuncient eos, quos sciunt esse innocentes; non tamen puniuntur ex præsumptâ calumniâ; si in probationibus deficiant, nec condemnantur in expensas; quia, cum ex necessitate officij denunciant, excusantur ab omni poenâ, & in eis cessat omnis præsumptio calumniæ. Clar. §. fin. q. 7. n. 12. Farinac. cit. q. 16. n. 16. Vel sunt Denunciatores privati, qui non ex officij necessitate, sed sponte criminâ denunciant, ob privatum interesse, vel ob aliam particularem causam; & hi tenentur probare, vera esse omnia ea, quæ in suâ denunciatione continentur, l. *Divus* 6. ff. de custod. Reorum. l. *Ab accusatione* 6. §. *Denunciatores*, ff. ad SC. Turpill. alioquin præsumuntur calumniari, & non solum, si scienter crimina denuncient, sed etiam, si in eorum probatione deficiant, condemnandi, ac puniendi sunt, l. *Eum Patronum* 10. ff. de jure Patronat. ubi dicitur, qui nomen detulit, accusasse intelligendus est, ac proinde idem judicandum de tali denunciatore, quod de Accusatore, Clar. c. l. n. 12; in fine. Mascard. cit. casu 22. n. 1. Farinac. cit. q. 16. n. 17. ubi addit, poenam falsi delatoris, siue voluntarij denunciatoris, cum

non sit à Jure expressa, esse arbitratiam: quamvis ex consuetudine tales delatores ex præsumpta calumnia condemnari non soleant, sed solum ex vera.

VII. Porro non tantum de Jure Civili: sed etiam Canonico, qui denunciat crimen, si in probatione deficiat, puniendus est, ut constat ex c. » *Cum dilectus*. 2. h. t. Nam, cum Magister Scholarum » Palentinus ad Sedem Apostolicam accedens, de » suis Episcopo varios errores denunciasset: Innocentius III. Papa eorum examinationem quibusdam Inquisitoribus faciendam commisit: & postquam processum negotij ad se transmissum diligenter examinasset, nec inveniret aliquid de prædictis sufficienter probatum, absolvit Episcopum à criminibus objectis, & mandavit quibusdam Episcopis, ut dictum Magistrum suspendant ab officio, & beneficio, donec Canonicè purgaverit suam innocentiam, quod non animo calumniandi ad hujusmodi crimina proponenda processerit: ut ceteri simili poenâ absterrenti, non facilè ad infamandos Prælatos suos procedere præsumant.

VIII. Notandum 1. Si Denunciator non probat, quod intendit, seu objicit, calumniari præsumitur, sicut Accusator. *Gl. hic V. Calumniandi*, quia tamen ista præsumptio, non est Juris, & de Jure; ideo admittit probationem innocentie in contrarium, scilicet, quod ex aliquâ verisimili causâ denunciaverit. *Abb. hic n. 6.*

Notandum 2. Denunciator ille in casu hujus cap. non fuit privatus officio, & beneficio: sed solum ab eo suspensus; quia, licet non plenè; tamen aliquo modo probaverat ea, quæ denunciavit; ad quodque

mitius punitur, cum alias omnino deponendus set. *Hofstiens. hic V. Sufficiens*. Et quamvis Denunciator non debeat se inscribere, quia non agit tam poenam imponendam: si tamen deficiat in probatione; tunc propter infamiam, quantum est inferre denunciato, puniri debet, sicut c. punitus fuit, ac suspensus, donec se purgaverit. *hic n. 8. in fine*, & quidem non solum in accusando sed etiam in denunciatione Calumniator exterriti poenâ punitur. *Innoc. hic in fine*.

Notandum 3. Denunciator, si non sufficienter probat, quod intendit, probare debet, se non calumniandi denunciassè, per proprium juramentum, quod regulariter ad probationem sufficit, quæritur de animo, & conscientia hominis: tantum negantis, seu mera negatio per testes determinata, ita ut Judices, seu Commillarii illi indicare purificationem, per proprium juramentum, vel adjungere duos, aut tres Compurgatores eis videbitur, maxime, cum hodie poenæ sint arbitrarie, c. *Inquisitionis*. 21. §. ult. de *Gl. hic V. Non calumniandi*, in fine, *Abb. hic n. 7.* poenæ etiam se purgare, probando aliquam causam ex supradictis, vel similibus, per quam ad denunciandum sit inductus. *Abb. c. l. puniatur autem denunciator deficiens in probatione*, ne alij imitent exemplum infamandi Prælatos suos, quod gravissimum crimen, *Gl. fin. hic*.

T I T V L V S I I I.

DE SIMONIA, ET NE ALIQUI PRO SPIRITUALIBUS EXIGATUR, VEL PROMITTATUR.

Postquam tractatum fuit de Judicio criminali, quod per viam accusationis, vel inquisitionis, vel denunciationis, apud Judicem Ecclesiasticum instituitur, & ex occasione etiam de Calumniatoribus: nunc agitur in hoc, & sequentibus Titulis de ipsis criminibus, de quibus sit accusatio, inquisitio, vel denuntiatio. Et in primis quidem, ante cetera crimina, agitur de Simonia, propter ejus gravitatem: nam ut dicitur in c. ult. caus. 1. q. 7. *Omnia crimina ad comparationem Simoniacæ hæresis, quasi pro nihilo reputantur*. Non quod Simonia propriè sit hæresis, quia non necessariò, ac per se requirit errorem in intellectu contrarium fidei: sed tum quia Simoniacus ita exterius operatur, ac si judicaret supernaturalia dona Spiritus S. pecuniâ possideri, ac obtineri posse: qui enim rem spirituales, & sacram vendit, eam tanquam venalem, & pretio æstimabilem se judicare significat, quod judicium speculative hæresis esset; quia tamen potest hoc vitium committi ex quodam pravo affectu, seu intentione tractandi indignè res sacras, sine ullo errore,

& judicio speculativo; ideo non est propriè hæresis. Tum quia Simonia ex hæresi primitiva fuit: & qui illam exercent, primum Testamenti hæresiarcham Simonem Magum imitantur, qui primus tempore legis Evangelicæ, hæresim commisit, ut patet ex cap. 8. *Actor.* & à quo hoc vitium nomen accepit, ut notat *Suar. Tract. Relig. lib. 4. de Simonia*. c. 1. n. 2. 3. & 6. Extremus titulus etiam in Extravagantibus communibus

SECTIO I. DE SIMONIA IN GENERALI eiusque Divisione.

§. I.

Quid sit Simonia?

I. Simonia communiter definitur: *Scilicet, lucrum emendi, aut vendendi aliquid spirituale, vel tuali annexum*. *S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 1. Communiter recepta caus. 1. q. 1. in summa V. Quia Canonistæ communiter ad Rubricam h. t. & 1.*